

Tantárgy neve: Történelmi traumák társadalmi lenyomatai <i>avagy</i> Múltunk a jelenben	Tantárgy Neptun kódja: BTBNSZM616 Tantárgyfelelős intézet: BTK Szociológiai Intézet (Óra helye: B/2 115-ös terem) Időpontja: csütörtök: 12-14 Tantárgyelem: szabadon választható
Tárgyfelelős (név, beosztás): Több oktató bevonásával, a Wallenberg Egyesület munkatársainak közreműködésével	
Javasolt félév: 1	Előfeltétel: -
Óraszám/hét: 2	Számonkérés módja (a/gy/k/b): gyakorlati jegy
Kreditpont: 4	Tagozat: nappali
Tantárgy feladata és célja: (3–4 mondatban összefoglalva) Magyarországon elkerülhetetlenül szükségessé vált, a múlt szenzitív kérdéseinek feldolgozása. Ennek hiányában társadalmi béke, konszenzus nem képzelhető el. A demagógiára, pillanatnyi politikai haszonra törekvő rendszerekkel szembeni küzdelemben csak akkor lehetünk eredményesek, ha a jelen és jövő generációi elsajátítják a megosztott társadalom konszolidációs folyamatának lehetőségeit, a meglévő társadalmi attitűdök megváltoztatásának útját. Ennek érdekében a múltfeldolgozás elkerülhetetlen. Fel kell idézni a Magyarország 20. századi történelmét, felmutatni az emlékezetpolitikák gyökereit, annak érdekében, hogy a régi sötét ideológiák új formában jelentkező áramlatainak feléledését illetve térnyerését megakadályozhassuk.	
Tantárgy tematikus leírása: <p style="text-align: center;"><u>I. Blokk:</u></p> <p>Érzékenyítő tréning /8 óra/</p> <p>A tréning célja, hogy ráirányítsa a figyelmet azokra a hallgatók hétköznapijaiban jelentkező problémákra, az előítéletességük mozgatóira, amelyekre a választ az előadások és szemináriumi foglalkozások során kaphatják meg a választ.</p> <p>Továbbá fontos cél az is, hogy létrejöjjön egy olyan csoport kohézió, mely légkörben a hallgatók megnyílnak és képessé válnak a téma őszinte feldolgozására.</p> <p>február 9.</p> <p>1. tréning: Sipos András Holokauszt és embermentés – jobbról, középről és balról. Politikai irányzatok viszonya a huszadik századi népiértáshoz.</p> <p style="padding-left: 40px;">Előzetesen vélemények gyűjtése és órai feldolgozása.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Cigányság – miért szeretjük, avagy miért nem szeretjük a cigányokat? Hangulat jelentés. - A Látogató című film levetítése és elemzése. <p>február 16.</p> <p>2. tréning: Horváth-Lindberg Judit</p> <ul style="list-style-type: none"> - Civil kurázi a mindennapokban, a mi életünkben - Ki vagyok én? A hallgatói identitás 2016-ban - Traumáink a hétköznapiakban. <p>Ajánlott irodalom az érzékenyítő tréninghez: Napilapok, online folyóiratok témához kapcsolódó írásai Bengt Jangdeltd: Raoul Wallenberg élete (Park Könyvkiadó) A Holokauszt krónikája (Park Kiadó) Csepeli György: Csoport határok nélkül. Új Egyenlítő 2015. augusztus szeptember Bíró András: A cigány mumus. Új Egyenlítő 2015. augusztus szeptember</p>	

Hajnáczy Tamás: Cigány politikák egykor és ma. Új Egyenlítő 2015 június – július
Németh György: Mi a cigány, és mi a baj a gázsókkal Új Egyenlítő 2015. június - július

II. Blokk

Előadások

Tematika

1. Traumák a történelemben. Emlékezés és/vagy feldolgozás. A történelmi tragédiák megjelenése az egyéni és a nemzeti tudatban. Az európai modernizáció társadalomtörténeti háttere. Az antiszemitizmus eszmetörténete.
2. A magyarországi nemzetiségek és a zsidóság helyzete és társadalmi szerepe a XIX. században a kiegyezésig. A nemzetiségek reformkori szerepe és viszonyuk a szabadságharchoz.
3. A „boldog békeidők” – avagy haza vagy haladás. Gazdasági és társadalmi modernizáció. A kulturális élet különös specifikumai a XX. század elején. A politikai antiszemitizmus a XIX. században és a XX. századi megjelenési formái. Bécs és Budapest kulturális jelentősége.
4. A két világháború közötti helyzet Magyarországon. (numerus clausus, „nemzedéki torlódás”, a kulturális elit ellentétei, zsidótörvények) Kelet-európai és Közép-európai sajátosságok, a magyar specifikumok. Megkésett polgárosodás, emancipációs törekvések, a századfordulós Trianon, stb.
5. A második világháború, a német megszállás és következményei, a holokauszt. A háborús vereség és a holokauszt feldolgozására tett kísérletek közvetlenül a háború után. Második világháborús tragédiák és a holokauszt ábrázolása filmekben, tankönyvekben az 50-es, 60-as, 70-es években.
6. Társadalmi traumák és holokauszt narratívák Magyarországon és a világban. (tudomány, művészet, politika – bűnös, áldozat, „kívülálló” a felelősség)
7. Az előítéletek antropológiája I. (Dr. Huff Endre Béla) (04. 20.)
8. Az előítéletek antropológiája II. (Dr. Huff Endre Béla) (04. 27.)
9. A Horthy-korszak és a Holocaust emlékezete (Glebov Melinda)
Téma javaslat: *A numerus clausus létrejötte. A harmincas évek. Horthy-képek. Hóman Bálint. A magyarországi zsidóság sorsa 1938-1944 között, törvények és rendeletek. Zsidó és a roma holocaust.* (05. 04.)
10. Embermentés (1944/1945), különös tekintettel R. Wallenberg tevékenységére (Dr. Sebes József). (05. 11.)

Félévközi számonkérés módja: (prezentáció, zárhelyi dolgozat, beadvány stb.)

I. Blokk

A kredit pont megadásának feltétele az előadásokon és a tréningen való rendszere részvétel.

A számonkérés módja: írásbeli dolgozat készítése és órai aktivitás.

Az érdemjegy úgy áll össze, hogy:

- az előadások anyagából minden hallgató a félév végén kutatómunkán alapuló házi dolgozatot ír, erre részjegyet kap.
- A jegy második része az órai aktivitásból tevődik össze.
- Az órai aktivitás feltételei: rendszeres részvétel az előadásokon és a tréningeken; az adott előadás és tréning témájával kapcsolatos vélemények, gondolatok kifejtése, vitákon való részvétel.

Témakörök, amiből a hallgatók választhatnak házi dolgozati témát a kutatómunkán alapuló, saját gondolatok kifejtésével:

- **Az előítéletek antropológiája.** – Rasszizmussal összefüggő témák.
- **A Horthy-korszak és a Holocaust emlékezete.** – A numerus clausus létrejötte; A

harmincas évek. Horthy-képek. Hóman Bálint; A magyarországi zsidóság sorsa 1938-1944 között, törvények és rendeletek; Zsidó és roma holocaust.

- **Embermentés (1944/1945), különös tekintettel Raoul Wallenberg tevékenységére.**
 - A vészidőszak embermentései – egyházi, katonai, hivatalnoki, diplomáciai és állampolgári embermentések; A helyi regionális szinten ismertté váló a második világháború időszakában történt embermentés.

Leadási határidő: a házi dolgozatot (legkésőbb) az utolsó előadási napig kell megküldeni Dr. Sebes József e-mail címére: jozsef.sebes@gmail.com
A dolgozat oldalszáma 5-6 A/4-es oldal, 10.000 – 12.000 leütéssel, 12-es betűmérettel, Times Roman betűtípussal.

II. Blokk

A jegyszerzés feltétele és az értékelés módja

- Részvétel a szemináriumi foglalkozásokon.
- A megadott irodalom elolvasása, kiselőadások tartása a kijelölt témákból.
- A hallgatók érdemjegye, három részből tevődik össze: órai aktivitás, illetve szemináriumi vitákban való részvétel, továbbá kiselőadások minősége.
- A szemináriumi kiselőadások (referátumok): egy választott (v. kijelölt) téma feldolgozása, a témához kapcsolódó szakirodalom figyelembe vételével. Az előadás alkalmával figyeljen arra, hogy hallgatótársai jegyzetelni tudják az elhangzottakat. Az előadás időpontja az oktató által az első szeminárium alkalmával kijelölt dátum.
- A kiselőadás időtartama 10-15 perc.
- A referátum szövegszerkesztővel leírt anyagának terjedelme 6-8 oldal legyen. (Érdemes tudni, hogy ez felel meg 12000-16000 leütéssel, 12-es betűmérettel, Times New Roman betűtípussal készült leírásnak.) A hallgatónak, a dolgozat leírt változatát e-mailben (ronaitamas8@gmail.com) címre, az előadása előtt 2 nappal köteles megküldeni.

Értékelése: (félévközi teljesítmény aránya a beszámításnál, ponthatárok)
Írásbeli számonkérés.

KÖTELEZŐ IRODALOM

- Bibó István:** Zsidókérdés Magyarországon 1944 után. Budapest, 2001, Múlt és Jövő. p. 11-49. (Felelősségünk azért, ami történt c. fejezet.)
- Csepeli György:** A holokauszt és a magyar közvélemény.
<http://www.mozgovilag.hu/?p=8062>
- Csepeli György:** Nemzeti emlékezet, nemzeti felejtés
http://www.tte.hu/media/pdf/nemzeti_emlekezet.pdf
- Gonda László:** A zsidóság Magyarországon 1526-1945. Budapest, 1992, Századvég. 82-234. p.
- Kende Tamás:** Vérvád. Egy elítélt működése az újkori Közép- és Kelet-Európában. Budapest, 1995, Osiris. 7-43., 99-123., 135-156., 157-165. o.
- Romsics Ignác:** Magyarország története XX. században. Budapest, Osiris, 2004. 101-536. o.

Karády Viktor: Zsidóság, modernizáció, polgárosodás. Cserépfalvi, 1997.

Romsics Ignác: Magyarország története a XX. században. Osiris, 2010.

Gergely András: Magyarország története a 19. században. Osiris, 2005.

AJÁNLOTT IRODALOM

- Gutman Y. – Schatzker C.** The Holocaust and its significance - Jerusalem: The Zalman Shazar Center, 1984, 248 p.
- Kövér György:** A tisztaeszlári dráma. Társadalomtörténeti látószögek. Budapest, 2011, Osiris.
- Randolph L. Braham:** A népiirtás politikája – a Holocaust Magyarországon. 1–2. köt. Budapest, 1997, Belvárosi.
- Emberi jogok a nemzetközi jogban.** Alapvető okmányok gyűjteménye. MTA Állam és

Jogtudományi Intézet. (Budapest. 1994)

Vidra Zsuzsanna: A roma holokauszt narratívái. Internetes elérés:

<http://epa.oszk.hu/00000/00036/00058/pdf/111-130.pdf> 2014

Zsidótörvények (1790-1946), teljes szöveg: <http://regi.sofar.hu/hu/node/13264>

AJÁNLOTT IRODALOM AZ ÉRZÉKENYÍTŐ TRÉNINGHEZ (SIPOS ANRÁS)

Napilapok, online folyóiratok témához kapcsolódó írásai

Bengt Jangdeltd: Raoul Wallenberg élete (Park Könyvkiadó)

A Holokauszt krónikája (Park Kiadó)

Csepeli György: Csoport határok nélkül. Új Egyenlítő 2015. augusztus szeptember

Bíró András: A cigány mumus. Új Egyenlítő 2015. augusztus szeptember

Hajnóczky Tamás: Cigány politikák egykor és ma. Új Egyenlítő 2015 június – július

Németh György: Mi a cigány, és mi a baj a gázsókkal Új Egyenlítő 2015. június - július

ELŐÍTÉLETEK ANTROPOLÓGIÁJA témakör irodalma (Huff Endre Béla)

- Huff Endre Béla (2002): A rasszizmus kihívása az ezredfordulón. *Holokauszt Füzetek* (16) p. 108-119
- Allport, W. Gordon (1977): Az előítélet. *Gondolat Könyvkiadó*
- Bibó István (1986.): A Kelet-európai kisállamok nyomorúsága. Ld: Válogatott tanulmányok. II. kötet. Magvető Könyvkiadó.
- Bibó István (1984): Zsidókérdés Magyarországon 1944-után. Ld: Hanák Péter (szerk): *Zsidókérdés, antiszemitizmus, asszimiláció*. Gondolat Kiadó
- Csepeli György (2002): Kinek a képe? Ld: Csepeli György – Örkény Antal (szerk): *Gyűlölet és politika*. Minoritás Alapítvány
- Csurdi Sándor (1993): Kisebbségkép a tömegtájékoztatásban. Régió Könyvek
- Erasmus, Rotterdami (1987): A balgaság dicsérete. Európa Kiadó
- Emberi jogok a nemzetközi jogban. Alapvető okmányok gyűjteménye. MTA Állam és Jogtudományi Intézet. (Budapest. 1994)
- Gereben – Kardos – Nemes (évsz. N.): A pozitív diszkrimináció elmélete és gyakorlata. Minoritás Könyvek. 3.
- Hill, Richard (1999): Mi, európaiak. Geomádia Szakkönyvek.
- Huff Endre Béla (1995): Gazdasági megszorítások és a rasszizmus. *Magyar Nemzet* (1995. július 29)
- Iganski, Paoul (2002): Miképp árthat a gyűlölet? Ld: Csepeli György – Örkény Antal (szerk): *Gyűlölet és politika*. Minoritás Alapítvány
- Kaltenbach Jenő (2002): „Gyűlöletbeszéd retorikája.” A kisebbségi ombudsmanhoz érkezett négy panasz tükrében. Ld: Csepeli György – Örkény Antal (szerk): *Gyűlölet és politika*. Minoritás Alapítvány
- Le Bon (1920): A tömegek lélektana
- Pataki Ferenc (1997): Előítélet, idegengyűlölet, tolerancia szociálpszichológiai szempontból. Ld: Csepeli György – Örkény Antal – Székelyi Mária (szerk): *Kisebbségszociológia*. Minoritás Alapítvány
- Pólos László – Pólos László – Ruzsa Imre (2005): A logika elemei. Osiris tankönyvek. Osiris Könyvkiadó
- Reich, Wilhelm (1983): Válogatott írások. *Medvetánc*. 2-3
- Schütz, Alfred (1997): Az idegengyűlölet. Ld: Csepeli György – Örkény Antal – Székelyi Mária (szerk): *Kisebbségszociológia*. Minoritás Alapítvány
- Sík Endre (1990): Erdélyi menekültek Magyarországon. Ld: Andorka – Kolosi – Vukovich (szerk): *Társadalmi Riport*. TÁRKI
- Sík Endre (1997): A menekültekkel kapcsolatos előítéletesség növekedésének elkerülhetetlensége a mai Magyarországon. Ld: Csepeli György – Örkény Antal – Székelyi Mária (szerk): *Kisebbségszociológia*. Minoritás Alapítvány

- Szabó Máté (1999): Globalizáció, civil társadalom és jogvédelem. Ld: *Magyar és európai civil társadalom. Konferenciakötet.* Pécs
- Szerző n. (1984): A zsidókérdés Magyarországon. A Huszadik Század körkérdése. Ld: Hanák Péter (szerk): *Zsidókérdés, antiszemitizmus, asszimiláció.* Gondolat Kiadó

A Horthy-korszak és a Holocaust emlékezete. Embermentés témakör (Glebov Melinda és Dr. Sebes József)

- Randolph L. Braham: A népirtás politikája – a Holocaust Magyarországon. 1–2. köt. Budapest, 1997, Belvárosi.
- Romsics Ignác: Magyarország története a XX. században. Budapest, 1999, Osiris
- Zsidótörvények (1790-1946), teljes szöveg: <http://regi.sofar.hu/hu/node/13264>